

Univerzita Karlova v Praze  
Lékařská fakulta v Hradci Králové  
Ústav sociálního lékařství  
Oddělení ošetrovatelství  
Šimkova 870  
500 01 Hradec Králové

13. května 2008

Věc: Oponentský posudek na bakalářskou práci

Předložená bakalářská práce - autorka: Renáta Jansová, název: „Péče o nevléčitelně nemocné a umírající pacienty na JIP z pohledu zdravotních sester“, představuje důležité téma, které vychází ze současné odborné a společenské situace v naší společnosti.

1. Volba tématu – téma práce je velice aktuální a řeší problematiku, která je v současné době stále více diskutována jak v odborné, tak laické veřejnosti. Autorka se dotýká tématu z pohledu práce sester na úrovni velice specializovaného pracoviště JIP. Takto volené téma je velice zajímavé a v současné době je ještě stále málo propracováno.
2. Teoretická část – úvod a teoretická část obsahuje 29 stran. Teoretická část je správně členěná. V kapitole „Cíle teoretické části“ mám následující připomínky:
  - komplexně přiblížit problematiku v takové rozsahu není možné, proto bych tuto formulaci trochu upřesnil, jako velice úzký pohled sester (zdravotnického personálu) na uvedenou problematiku. V dalších popisech cíle bych byl velice opatrný a to především na problematiku etiky a práva. Nejsm si plně jist zda definice pacienta jako bio-psycho-sociální jednotka je správné. Zde bych vysvětlil z jakého pohledu je to chápáno. Tím chci jenom říci, že cíle i když teoretické musíme chápat jasně a jednoduše – přiblížit se pojetí práce sester (práce je věnována tomuto tématu).
  - V kapitole „Smrt a umírání“ mám zásadní následující připomínky – i když práce vychází s prací autorů Sláma (2007) a Vondráček (2004), není jasné, které části textu jsou převzaty z prací výše uvedených autorů. Myslím si, že i bakalářská práce by měla respektovat citace tj. .... text (převzatý z práce) ... (citace, např. Sláma et al. ... název, časopis, rok, strana). Je pravda, že např. na str. 14 je uvedena citace, ale je napsána nesprávně. Další moji poznámkou spíše formální nedostatek této kapitoly, kde není jasné, jaké je postavení sester a jejich úloha byť z teoretického pohledu.

V kapitole „Paliativní péče v intenzivní medicíně“ mám následující připomínky – obdobně jako v předešlé kapitole a také v následujících kapitolách je otázka citací problémem, jinak ale po stránce obsahové je dobře zpracována a vzhledem k tomu, že zde je definováno prostředí JIP (velice obtížné téma), musím autorku pochválit. Opět ale je zapotřebí zde zdůraznit pohled a úlohu sester – je to zvláštní prostředí. Paliativní péče na JIP má svoje zvláštnosti (např. spektrum pacientů, rozpor akutní péče s kurativním záměrem – maximální opatření oproti „paliativní péči“ na JIP? atd.).

V kapitole „Základní principy péče o terminálně nemocné“ mám následující připomínky – zde poprvé je součástí kapitoly pohled sester např. na ukončení nejspěšné terapie, zde snad malou připomínku – více vyzvednout edukační práci sester.

V kapitole „Symptomy terminální fáze“ – opět připomínky k citacím, důležité je oddělit citace z článku a přednášek. Přednáška může být použita jako výchozí text, ale v kombinaci s citacemi z článku a odborných sdělení to musí být jasné jaký podíl je autora.

V kapitole „Terapie bolesti“ – mám pocit, že zde je velice potřebné vysvětlit jaká škála např. intenzity bolesti byla použita a proč? Mám zde ale zásadní připomínku – myslím si, že zde by měla být podkapitola sesterské diagnostiky (screening) – cíle a intervence. Moje připomínka vychází z toho, že se jedná o bakalářskou práci – ošetřovatelství. Léčba bolesti je komplikované téma a znalost jenom farmakologie nepostačuje – navíc lékař ordinuje léky na tlumení bolesti (... podej léky dle ordinace lékaře...).

V kapitole „Etické aspekty péče o terminálně nemocné“ – etika a právní řád v naší společnosti – jasně definovat zákony (jsou rozhodující), jakákoliv úmluva není nad zákonem a v případě, že zákon na problém nepamatuje je to problém, který ale nevyřešíte ...

Euthanasie ... tato kapitola je velice obtížná, na jedné stránce je důležité tento problém popsat na stránce druhé není v závěru kapitoly „jasné“ stanovisko, není zde literární přehled atd. Jenom okrajově – jaké je stanovisko sester (např. v rámci vašeho souboru na uvedený problém?).

Opět zde není popsána důležitá část a to edukační práce sester. Sestra nemusí být odborníkem pro etiku a právo, ale reprezentuje obecně platné etické a právní aspekty.

### Hodnocení teoretické části:

Definování problematiky – je celkem jasné, má svoje pozitiva a to především ve spojení paliativní péče v prostředí JIP s pohledu sester – téma je zajímavé.

Přehled poznatků a tedy literární přehled je celkem dobrý, ale po stránce formální nejsou citace dobře vedeny, není jasný podíl autorky.

Výběr relevantních názorů pro daný problém je také dobrý, ale opět zde není jasná citace – práce s literaturou. Teoretickou část hodnotím jako dobrou.

### Empirická část:

- Cíle výzkumu jsou definovány jasně
- Jaký soubor nemocných byl na JIP v období, kdy proběhla akce s dotazníkem (myslím tím jaké bylo zatížení sester, bylo období dovolených atd. Může to také z určitého pohledu ovlivnit výsledky dotazníku.
- Podobně jak je to např. v kapitole anamnestické údaje o sestřích, doplnit jejich status (např. popsat pracovní prostředí atd.)
- Dotazník je koncipován dobře, dobře zpracován a také jeho grafické zpracování je pěkné – zde mám jenom připomínku, že v dalším sledování by bylo vhodné použít dotazník, který by hodnotil a následně porovnal jak stanoviska sester, tak pacientů a posléze i rodinných příslušníků. Kdo vypracoval dotazník (uvést např. citaci).
- Využití komentáře a závěru při každé otázce v dotazníku je možné, ale myslím, že by bylo vhodné použít celkový závěr vycházející z hodnocení dotazníku.
- Diskuse – zde je také zapotřebí jasně oddělit citované údaje k dané problematice a vlastní zkušenosti, výsledky atd. Jenom připomínám, že diskuse není závěr a naopak.
- Závěr je obsáhlý a obsahuje jak části, které se hodí spíše do diskuse - snižuje to kvalitu práce.
- Není zde popsána metoda zpracování výsledků.

### Hodnocení empirické části:

Zpracování textu, grafů a příloh je velice pěkné. Předložený dotazník je jednostranný, ale dobře doplňuje cíle práce. Zde jenom nevím kdo, nebo kde byl tento dotazník zpracován.

Není také v metodice práce poznámka jaká statistická metoda při zpracování byla použita.

Empirickou část hodnotím jako velmi dobrou.

Celkové hodnocení práce:

Cíle práce jsou jasné. Po stránce formální je práce velmi dobře zpracována. Její rozsah je postačující. Zásadní připomínky mám k vedení citací (jasného oddělení textu a podíl autorky – v teoretické části), dále upřesnění pohledu sester k dané problematice jako v kapitole „bolest“ – kde není rozpracována sesterská diagnostika, cíle a intervence (myslím si, že to důležitější, než znalost některých detailů léčby bolesti – přece platí „podání léku dle ordinace lékaře“ atd.). V metodice není jasná metoda statistického zpracování. Není jasně oddělena diskuse a závěr.

Na základě těchto připomínek kvalifikuji předloženou bakalářskou práci jako velmi dobrou.

Otázky:

1. Jak v dotazníku vyhodnotit problém např. edukace sestrou – jaké otázky doplnit?
2. Jaký výstup pro práci sester má vaše předložená práce – je to jenom informativní, nebo jiný...?
3. Proč jste se zaměřila jenom na práci sester, myslíte, že váš dotazník má vztah ke hodnocení kvality života pacientů JIP?
4. V čem vidíte nedostatky vámi použitého dotazníku – lze toto „negativní“ poznání v dalším využít?

Prof.MUDr.Stanislav Filip,Ph.D.  
Zástupce přednosta pro výuku a výzkum  
Klinika onkologie a radioterapie